

در سال ۱۳۹۷، مصرف خصوصی به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰ به ۲۷۱۷/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ معادل ۲/۶ درصد کاهش داشت. در این سال حدود ۱/۰ واحد درصد از کاهش ۶/۰ درصدی هزینه ناخالص داخلی (به قیمت بازار) به دلیل کاهش مصرف خصوصی بود.

۱۰-۱- خصوصیات اجتماعی و اقتصادی خانوارها

در مناطق شهری کشور

نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد بعد خانوار با ۱/۲ درصد کاهش از ۳/۲۸ نفر در سال ۱۳۹۶ به ۳/۲۴ نفر در سال ۱۳۹۷ رسید. افزایش سهم خانوارهای یک و دونفره و کاهش سهم خانوارهای چهار، پنج و شش نفره در کاهش متوسط بعد خانوار شهری در این سال موثر بوده است.

بیشترین سهم خانوارها در این سال به ترتیب به خانوارهای چهار و سه نفره به میزان ۲۸/۱ و ۲۷/۸ درصد اختصاص داشت. این ارقام در مقایسه با ارقام سال قبل از آن به ترتیب ۰/۸ و ۰/۷ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

توزیع افراد خانوارها برحسب گروه‌های سنی نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۷، حدود ۲۲/۴ درصد از افراد خانوار در محدوده سنی ۱۶ تا ۳۰ سال قرار داشته‌اند. مقایسه این سهم با ارقام سال‌های گذشته نشان‌دهنده روند نزولی سهم جمعیت جوان در خانوارها است. در این سال ۱۵/۱ درصد از افراد خانوار

بالتر از ۶۰ سال سن داشتند که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۶ معادل ۱/۵ واحد درصد افزایش داشته است. انتظار می‌رود در سال‌های آینده سهم این گروه سنی از جمعیت افزایش یابد.

بررسی توزیع افراد ۶ساله و بیشتر خانوارها برحسب میزان سواد در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که ۱۱/۲ درصد از افراد خانوار بی‌سواد بوده‌اند که نسبت به رقم سال قبل از آن (۱۰/۹ درصد) افزایش داشته است. همچنین، نسبت افراد تحصیل کرده با تحصیلات دانشگاهی از ۲۳/۹ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۲۳/۳ درصد در سال ۱۳۹۷ رسیده است. در سال مورد بررسی، ۲۴/۷ درصد از مردان، دارای تحصیلات دانشگاهی و ۷/۶ درصد بی‌سواد بودند؛ نسبت‌های مذکور برای زنان به ترتیب ۲۱/۹ و ۱۴/۷ درصد بود. توزیع افراد خانوار برحسب میزان سواد و گروه‌های سنی نشان می‌دهد که حدود ۵۳/۸ درصد از افراد بی‌سواد در گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال قرار دارند. در این سال ۱۰/۷ درصد از افراد بی‌سواد خانوار در سنین ۶ تا ۱۰ سال بودند که کودکان جامانده از تحصیل به شمار می‌روند.

بررسی تعداد افراد باسواد در خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه نشان می‌دهد در ۲۵/۳ درصد از خانوارهای دهک اول، هیچ فرد باسواد وجود ندارد. در سایر دهک‌ها سهم خانوارهای بدون فرد باسواد در مقایسه با دهک اول بسیار پایین‌تر است. به‌عنوان مثال، در دهک‌های دوم و سوم به ترتیب ۱۲/۴ و ۸/۲ درصد از خانوارها، بدون فرد باسواد می‌باشند. از مجموع خانوارهای بدون فرد باسواد در کلیه دهک‌ها ۴۰/۱ درصد به

دهک اول، ۱۹/۶ درصد به دهک دوم و ۱۳/۰ درصد به دهک سوم اختصاص دارد. به عبارت دیگر، حدود ۷۲/۷ درصد از خانوارهای بدون فرد باسواد در سه دهک اول که در پایین‌ترین سطح رفاهی می‌باشند، قرار دارند. در خانوارهای دارای تعداد افراد باسواد بیشتر، دهک‌های بالاتر سهم بیشتری را دارا هستند؛ به طوری که از مجموع خانوارهای دارای ۵ نفر باسواد و بیشتر، دهک‌های نهم و دهم به ترتیب با ۱۳/۳ و ۱۳/۱ درصد، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. افزایش بعد خانوار در دهک‌های بالاتر و برخورداری از امکانات مالی بهتر، در بالا بودن سهم مذکور موثر است.

در سال ۱۳۹۷، سهم خانوارهای بدون فرد شاغل از کل خانوارها با ۱/۲ واحد درصد افزایش به ۲۹/۱ درصد رسید. بررسی روند سهم مذکور از سال ۱۳۸۸ نشان می‌دهد سهم خانوارهای بدون فرد شاغل به استثنای سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۳ که اندکی کاهش داشت، رو به افزایش بوده است. در سال ۱۳۹۷، سهم خانوارهای با یک فرد شاغل به ۵۴/۴ درصد رسید که نسبت به سال قبل از آن حدود ۰/۹ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. همچنین، سهم خانوارهای با دو نفر شاغل نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش و سهم خانوارهای با سه نفر شاغل و بیشتر نیز افزایش داشته است.

توزیع تعداد افراد شاغل در خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دهک اول ۴۲/۴ درصد بدون فرد شاغل می‌باشند. در دهک‌های اول، دوم و سوم به ترتیب حدود ۰/۹، ۲/۲ و ۲/۸ درصد از خانوارها، دارای سه فرد شاغل و بیشتر می‌باشند. وجود این خانوارها در دهک‌های پایین درآمدی نشان‌دهنده پایین بودن درآمد شاغلان آنها است. بررسی ویژگی دهک‌های بالای درآمدی برحسب تعداد افراد شاغل نشان می‌دهد که در دهک دهم ۴۷/۲ درصد از خانوارها دارای یک نفر شاغل می‌باشند. ۸/۷ درصد از کل خانوارهای دارای یک نفر شاغل نیز در دهک دهم قرار دارند.

توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب رشته فعالیت اصلی محل کار در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که بیشترین سهم شاغلان به بخش‌های «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران»، «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» و «صنعت و معدن» به ترتیب به میزان ۲۲/۹، ۲۰/۶ و ۱۷/۴ درصد اختصاص داشت. مقایسه سهم‌های مذکور با ارقام مشابه سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده افزایش سهم شاغلان بخش «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران» و کاهش سهم شاغلان بخش‌های «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» و «صنعت و معدن» می‌باشد.

در سال مورد بررسی، توزیع افراد شاغل خانوارها برحسب میزان سواد و رشته فعالیت محل کار نشان می‌دهد که ۲۰/۵ درصد از کل شاغلان دارای تحصیلات ابتدایی، کمتر یا بی‌سواد بوده‌اند. بیشترین افراد بی‌سواد در بخش‌های «ساختمان» و «عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، هتلداری و رستوران» و بیشترین افراد با تحصیلات دانشگاهی در بخش «خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی» به کار اشتغال داشته‌اند. در سال ۱۳۹۷، حدود ۳۳/۵ درصد از افراد شاغل خانوارها دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۰/۱ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین، سهم کارکن موسسات دولتی و عمومی از کل شاغلان در ادامه روند نزولی خود، به ۱۴/۸ درصد رسید. سهم کارکن موسسات خصوصی نیز با ۰/۲ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۶ به ۴۳/۹ درصد رسید. در سال مورد بررسی، سهم کارکن مستقل به ۳۴/۵ درصد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۱/۳ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

بررسی نحوه تصرف مسکن محل سکونت خانوارها در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم خانوارهای دارای مسکن شخصی (مالک‌نشین) از ۶۴/۸ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۶۶/۱ درصد در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است. درصد توزیع خانوارها به تفکیک دهک‌های هزینه و نحوه تصرف مسکن نشان می‌دهد که از کل خانوارهای دارای مسکن شخصی ۷/۶ درصد در دهک اول،

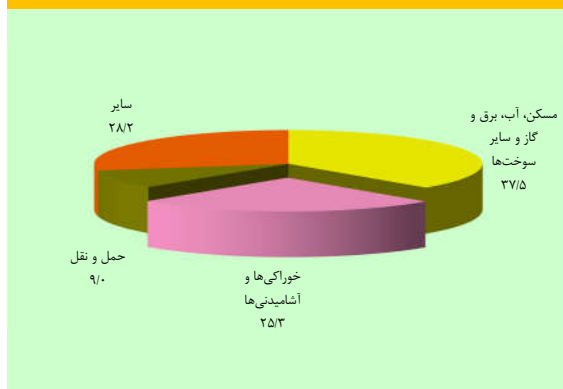
گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

شبکه‌های اجتماعی بوده‌اند که در مقایسه با سال قبل از آن ۵/۰ واحد درصد افزایش داشته است.

۱۰-۲- تحلیل هزینه‌های بودجه خانوار

براساس گزارش اداره آمار اقتصادی، مجموع هزینه ناخالص^(۱) خانوار در مناطق شهری در سال ۱۳۹۷ با ۲۳/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن، به ۵۲۱/۹ میلیون ریال (ماهانه ۴۳/۵ میلیون ریال) رسید. در این سال متوسط هزینه ناخالص یک خانوار شهری به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵، معادل ۳۶۷/۹ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل از آن ۴/۴ درصد کاهش نشان می‌دهد. مقایسه حداقل دستمزد کارگران در سال ۱۳۹۷ (ماهانه ۱۱۱۱۳ هزار ریال) با متوسط هزینه ماهانه گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در این سال (ماهانه ۱۰۹۹۶ هزار ریال)، نشان‌دهنده این موضوع است که چنانچه خانوار دارای حداقل دستمزد بخواهد مصرفی معادل خانوار نمونه شهری و متوسط جامعه در گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها داشته باشد، می‌بایست حدود ۹۹/۰ درصد از درآمد خود را صرف تامین هزینه‌های خوراکی و آشامیدنی نماید.

نمودار ۱۰-۱- سهم گروه‌های هزینه خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۷ (درصد)

۱- وجوهی نظیر نفقه، نذر و اعانه در صورتی که به خانوار دیگری پرداخت شده باشد، هزینه به حساب نمی‌آید. همچنین، مالیات و حق بازنشستگی (سهم خانوار) در هزینه منظور نشده است. پرداخت‌های خانوار بابت خرید، احداث، تغییرات، اضافات و تعمیرات اساسی در ساختمان، خرید حق امتیاز تلفن (ثابت و همراه) و سکه طلا و نقره سرمایه‌گذاری تلقی شده و در هزینه‌های ناخالص که مختص هزینه‌های جاری است، منظور نمی‌گردد. به عبارت دیگر، هزینه ناخالص (جاری) خانوار کلیه هزینه‌ها به استثنای هزینه‌های شغلی و سرمایه‌گذاری را دربر می‌گیرد.

۸/۱ درصد در دهک دوم و ۹/۱ درصد در دهک سوم قرار دارند. در خصوص خانوارهای دارای مسکن شخصی، بیشترین سهم به دهک دهم و به میزان ۱۲/۱ درصد اختصاص دارد. در سال ۱۳۹۷، حدود ۲۴/۶ درصد از خانوارها اجاره‌نشین بودند که نسبت به سال ۱۳۹۶ حدود ۱/۳ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. از کل خانوارهای دهک اول ۳۱/۴ درصد دارای مسکن استیجاری بودند که در مقایسه با سال قبل از آن ۲/۷ واحد درصد کاهش داشت. این سهم برای خانوارهای دهک دهم معادل ۱۳/۲ درصد می‌باشد.

بررسی نوع مصالح به کار رفته در ساختمان محل سکونت خانوار در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که به ترتیب بیشترین سهم مربوط به ساختمان‌های آجری با تیرآهن (۳۸/۲ درصد)، بتون‌آرمه (۲۴/۵ درصد) و اسکلت فلزی (۲۲/۶ درصد) بوده است. حدود ۴/۱ درصد از ساختمان‌ها به دلیل نوع مصالح به کار رفته (بناهای آجری با تیر چوبی، خشتی، گلی و چوبی) استحکام پایینی در برابر حوادث و سوانح طبیعی نظیر سیل و زلزله دارند.

در سال ۱۳۹۷، حدود ۲/۶ درصد از خانوارها در محل سکونت خود از یک اتاق، ۲۸/۶ درصد از دو اتاق، ۵۱/۴ درصد از سه اتاق، ۱۴/۰ درصد از چهار اتاق، ۲/۳ درصد از پنج اتاق و ۱/۱ درصد از شش اتاق و بیشتر استفاده کرده‌اند. مقایسه سهم‌های مذکور با ارقام سال ۱۳۹۶ نشان‌دهنده افزایش سهم خانوارهای با سه و پنج اتاق و کاهش سهم سایر خانوارها است.

در سال مورد بررسی، به ترتیب ۹۹/۵ و ۱۰۰/۰ درصد خانوارهای شهری از امکانات آب لوله‌کشی و برق برخوردار بودند. همچنین، میزان برخورداری از گاز شهری و سیستم فاضلاب به ترتیب به ۹۵/۲ و ۵۶/۰ درصد رسید.

در سال ۱۳۹۷، حدود ۶۷/۶ درصد از کل خانوارها در محل سکونت از اینترنت برخوردار بودند که نسبت به سال قبل از آن حدود ۳/۵ واحد درصد افزایش داشته است. در این سال ۵۰/۵ درصد از خانوارها دارای اتومبیل شخصی و ۹۶/۹ درصد نیز دارای تلفن همراه بودند. در سال مذکور، ۶۶/۶ درصد از خانوارها عضو

سال ۱۳۹۶، مصرف واقعی خانوار در این گروه ۹/۰ درصد کاهش یافته است.

مجموع سهم گروه‌های «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها»، «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «پوشاک و کفش» از کل هزینه ناخالص خانوار شهری در سال ۱۳۹۷ به ۶۶/۳ درصد رسید؛ در حالی که سهم گروه‌های مورد اشاره در سال ۱۳۹۶ معادل ۶۳/۲ درصد بوده است. تغییرات مزبور نشان‌دهنده آن است که خانوار در سال مورد گزارش، مخارج ضروری خود را با اختصاص سهم بیشتری از بودجه تامین کرده است. کاهش سهم هزینه‌ای نیازهای ضروری خانوارها می‌تواند تاثیر بسزایی در بهبود شاخص رفاهی آنها داشته باشد.

بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار شهری به تفکیک گروه‌های هزینه‌ای به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۷، گروه‌های «دخانیات»، «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» و «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» به ترتیب با ۶۷/۹، ۳۳/۱ و ۳۱/۰ درصد، بیشترین افزایش هزینه را در این سال داشته‌اند. در این سال سهم گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» به ۲۵/۳ درصد رسید که در مقایسه با سهم ۲۳/۵ درصدی سال ۱۳۹۶، نشان‌دهنده افزایش بودجه اختصاص یافته خانوار به این گروه از اقلام هزینه‌ای است. میزان هزینه خانوار به قیمت‌های جاری در گروه «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» در سال ۱۳۹۷ حدود ۳۳/۱ درصد رشد داشت. با توجه به رشد ۴۶/۲ درصدی شاخص قیمت گروه مذکور در سال ۱۳۹۷ نسبت به

جدول ۱۰-۱- مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص جاری برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری (ده هزار ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷		
۲۵/۳	۲۳/۵	۳۳/۱	۱۰/۲	۱۳۱۹۵/۴	۹۹۱۳/۰	۸۹۹۷/۶	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۰/۴	۰/۳	۶۷/۹	۴/۱	۲۳۳/۱	۱۳۸/۹	۱۳۳/۴	دخانیات
۳/۵	۴/۲	۳/۰	۵/۱	۱۸۳۱/۱	۱۷۷۸/۴	۱۶۹۱/۴	پوشاک و کفش
۳۷/۵	۳۵/۵	۳۱/۰	۷/۱	۱۹۵۶۶/۲	۱۴۹۳۷/۷	۱۳۹۴۳/۵	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۳/۸	۴/۰	۱۸/۴	۷/۰	۱۹۹۹/۱	۱۶۸۸/۷	۱۵۷۷/۷	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۵/۴	۵/۷	۱۷/۵	۴/۵	۲۸۴۴/۲	۲۴۲۰/۳	۲۳۱۵/۳	بهداشت و درمان
۹/۰	۱۰/۶	۵/۸	۶/۷	۴۷۲۲/۰	۴۴۴۴/۱	۴۱۸۵/۱	حمل و نقل
۱/۸	۲/۱	۱۰/۷	۴/۲	۹۶۰/۴	۸۶۷/۵	۸۳۲/۲	ارتباطات
۱/۷	۱/۹	۱۰/۶	۵/۰	۸۸۸/۶	۸۰۳/۴	۷۶۴/۹	تفریح و امور فرهنگی
۱/۵	۱/۸	۴/۱	۳/۵	۷۹۱/۳	۷۵۹/۹	۷۳۴/۴	تحصیل
۲/۰	۲/۱	۱۵/۶	۷/۵	۱۰۴۰/۴	۸۹۹/۹	۸۳۶/۸	رستوران و هتل
۷/۹	۸/۲	۱۹/۱	۵/۲	۴۱۲۱/۳	۳۴۵۹/۲	۳۲۸۸/۴	کالاها و خدمات متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۳/۹	۷/۲	۵۲۱۹۳/۰	۴۲۱۳۰/۹	۳۹۳۰۰/۶	هزینه کل

کاهش هزینه واقعی به گروه‌های «تفریح و امور فرهنگی» «حمل و نقل»، «لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه» و «پوشاک و کفش» به ترتیب به میزان ۳۲/۶، ۲۶/۷، ۲۵/۲ و ۲۴/۰ درصد اختصاص داشته است.

بررسی هزینه خانوار در سال ۱۳۹۷ به قیمت‌های ثابت و به تفکیک اجزای آن نشان می‌دهد همه گروه‌ها به‌استثنای گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «بهداشت و درمان» با کاهش هزینه واقعی مواجه بوده‌اند. بیشترین میزان

جدول ۱۰-۲- مقایسه تغییرات و سهم هزینه ناخالص واقعی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵)

برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری

(ده هزار ریال)

سهم از رشد(درصد)	درصد تغییر		سال			
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۵	
۲/۰-	۰/۷-	۹/۰-	۳/۳-	۷۹۲۴/۸	۸۷۰۴/۵	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۰/۱-	*	۱۵/۷-	۱/۰	۱۱۳/۶	۱۳۴/۷	دخانیات
۱/۱-	*	۲۴/۰-	۰/۳-	۱۲۸۲/۳	۱۶۸۶/۹	پوشاک و کفش
۵/۶	۰/۳-	۱۵/۶	۰/۹-	۱۵۹۶۹/۱	۱۳۸۱۷/۳	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۱/۰-	*	۲۵/۲-	۱/۰-	۱۱۶۷/۵	۱۵۶۱/۶	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
*	۰/۳-	۰/۴	۵/۰-	۲۲۰۸/۴	۲۱۹۸/۹	بهداشت و درمان
۲/۹-	*	۲۶/۷-	۰/۱	۳۰۷۰/۱	۴۱۹۰/۳	حمل و نقل
۰/۳-	*	۱۶/۰-	۱/۶-	۶۸۷/۵	۸۱۸/۹	ارتباطات
۰/۶-	۰/۱-	۳۲/۶-	۴/۷-	۴۹۱/۶	۷۲۹/۱	تفریح و امور فرهنگی
۰/۲-	۰/۱-	۱۰/۹-	۷/۱-	۶۰۸/۳	۶۸۲/۶	تحصیل
۰/۲-	۰/۱-	۹/۰-	۳/۴-	۷۳۵/۸	۸۰۸/۶	رستوران و هتل
۱/۶-	۰/۴-	۱۹/۴-	۴/۵-	۲۵۳۰/۱	۳۱۴۰/۵	کالاها و خدمات متفرقه
۴/۴-	۲/۱-	۴/۴-	۲/۱-	۳۶۷۸۹/۰	۳۸۴۷۴/۰	هزینه کل(۱)

۱- هزینه کل واقعی به جای تقسیم هزینه کل به قیمت جاری بر شاخص کل قیمت‌ها، از مجموع هزینه‌های واقعی به تفکیک گروه‌های هزینه محاسبه شده است. علت اتخاذ این روش تغییر سهم گروه‌های هزینه به نسبت سال پایه می‌باشد.

۱۰-۳- تحلیل هزینه‌ای بودجه خانوار به تفکیک دهک‌ها

جدول ۱۰-۳- مقایسه رشد هزینه ناخالص خانوار و تورم

(درصد) برحسب گروه‌های هزینه در مناطق شهری در سال ۱۳۹۷

بررسی هزینه خانوار به تفکیک دهک‌های هزینه‌ای

نشان می‌دهد که نسبت متوسط هزینه خانوار در دهک دهم به دهک اول (۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین) در سال ۱۳۹۷ به ۱۵/۹ برابر رسید که نسبت به سال قبل از آن افزایش داشته و نشان‌دهنده نامناسب شدن وضعیت توزیع درآمد در مناطق شهری کشور است. در سال ۱۳۹۷، متوسط هزینه یک خانوار در دهک دهم معادل ۳/۳ برابر متوسط هزینه یک خانوار شهری بود. این در حالی است که متوسط هزینه دهک اول ۲۱ درصد متوسط هزینه یک خانوار شهری است. بررسی‌ها نشان می‌دهد متوسط هزینه دهک‌های اول تا هفتم کمتر از متوسط هزینه یک خانوار شهری است.

رشد هزینه ناخالص جاری	تورم	رشد هزینه ناخالص واقعی	
۳۳/۱	۴۶/۲	۹/۰-	خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها
۶۷/۹	۹۹/۱	۱۵/۷-	دخانیات
۳/۰	۳۵/۵	۲۴/۰-	پوشاک و کفش
۳۱/۰	۱۳/۳	۱۵/۶	مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها
۱۸/۴	۵۸/۳	۲۵/۲-	لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه
۱۷/۵	۱۷/۰	۰/۴	بهداشت و درمان
۵/۸	۴۴/۴	۲۶/۷-	حمل و نقل
۱۰/۷	۳۱/۹	۱۶/۰-	ارتباطات
۱۰/۶	۶۴/۰	۳۲/۶-	تفریح و امور فرهنگی
۴/۱	۱۶/۸	۱۰/۹-	تحصیل
۱۵/۶	۲۷/۰	۹/۰-	رستوران و هتل
۱۹/۱	۴۷/۹	۱۹/۴-	کالاها و خدمات متفرقه
۲۳/۹	۳۱/۲	۴/۴-	هزینه کل

در سال ۱۳۹۷، هزینه واقعی ناخالص در کلیه دهک‌های هزینه‌ای با کاهش مواجه بود. در این سال بیشترین کاهش به ترتیب در دهک‌های نهم، هفتم و هشتم رخ داد.

بررسی سهم هریک از گروه‌های هزینه در دهک‌های مختلف نشان می‌دهد گروه‌های «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها» و «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها» در تمامی دهک‌ها

مقایسه نرخ تورم در گروه‌های مختلف هزینه در سال ۱۳۹۷ نشان می‌دهد که بیشترین میزان تورم به گروه‌های «دخانیات»، «تفریح و امور فرهنگی» و «لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه» اختصاص داشته است که این موضوع در کاهش هزینه واقعی گروه‌های مذکور در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با سال ۱۳۹۶ موثر بوده است.

دارند، سهم بالای گروه مسکن نشان‌دهنده اثرپذیری بیشتر این گروه از تغییرات شاخص اجاره‌بها است. در بین دهک‌های هزینه‌ای، کمترین سهم دو گروه مذکور به دو دهک بالای نهم و دهم به ترتیب به میزان ۵۹/۹ و ۶۰/۲ درصد اختصاص دارد.

بیشترین سهم هزینه را در بودجه خانوار به خود اختصاص می‌دهند. در دهک اول و دوم، دو گروه مذکور به ترتیب ۷۷/۷ و ۷۲/۲ درصد از کل هزینه‌ها را تشکیل می‌دهند. با توجه به اینکه بیشتر خانوارهای اجاره‌نشین در دهک‌های پایین درآمدی قرار

ده هزار ریال) جدول ۱۰-۴- مقایسه متوسط هزینه ناخالص خانوارها در دهک‌های مختلف به قیمت جاری و ثابت در مناطق شهری

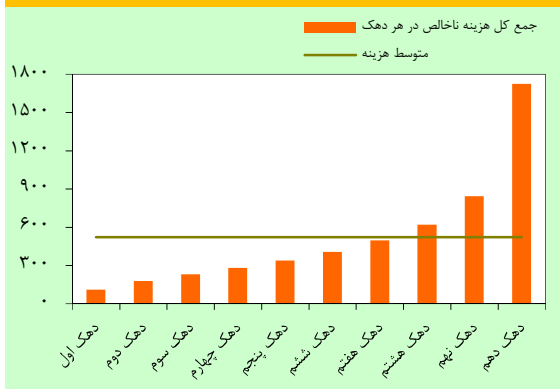
دهک	دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
هزینه ناخالص جاری	۹۲۹۲	۱۵۰۲۰	۱۹۲۴۲	۲۳۵۳۲	۲۸۲۰۹	۳۳۸۵۷	۴۱۲۵۲	۵۱۴۳۸	۶۸۸۰۷	۱۳۰۶۶۶
سال ۱۳۹۶	۱۰۸۷۵	۱۷۶۵۴	۲۲۹۰۶	۲۸۰۰۶	۳۳۶۹۰	۴۰۶۳۰	۴۹۴۹۹	۶۲۰۲۷	۸۴۲۲۴	۱۷۲۴۲۸
سال ۱۳۹۷	۱۷/۰	۱۷/۵	۱۹/۰	۱۹/۰	۱۹/۴	۲۰/۰	۲۰/۰	۲۰/۶	۲۲/۴	۳۲/۰
رشد هزینه ناخالص (جاری) (درصد)	-۵/۴	-۶/۶	-۶/۳	-۶/۹	-۷/۲	-۷/۲	-۷/۹	-۷/۸	-۸/۲	-۴/۴
رشد واقعی هزینه ناخالص (درصد) (۱)										

۱- ارقام واقعی براساس شاخص تورم به تفکیک دهک‌های هزینه محاسبه شده و با نتایج حاصل از متوسط خانوار قابل مقایسه نیست.

افزایش داشته و در سایر گروه‌ها با کاهش همراه بوده است. این تغییرات به‌نوعی نشان‌دهنده بدتر شدن توزیع درآمد در شش گروه مذکور و بهبود نسبی توزیع درآمد در سایر گروه‌ها است.

در سال ۱۳۹۷، در دهک‌های بالای هزینه‌ای، کمترین سهم هزینه به گروه‌های «دخانیات»، «ارتباطات» و «تحصیل» اختصاص داشت. البته میزان هزینه تخصیص‌یافته در دهک دهم برای گروه‌های مزبور به ترتیب ۲/۳، ۸/۱ و ۴۳/۸ برابر دهک اول بود. چنانچه نسبت هزینه به‌عنوان شاخص نابرابری به شمار آورده شود، بیشترین نابرابری در گروه‌های «رستوران و هتل»، «حمل و نقل»، «تفریح و امور فرهنگی» و «پوشاک و کفش» وجود دارد؛ به‌نحوی که هزینه دهک دهم در این گروه‌ها به ترتیب ۶۹/۴، ۴۷/۳، ۴۶/۴ و ۴۶/۳ برابر دهک اول می‌باشد. در سال مورد بررسی، نسبت هزینه دهک دهم به دهک اول در گروه‌های «رستوران و هتل»، «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها»، «خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها»، «لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه»، «ارتباطات» و «دخانیات» در مقایسه با سال ۱۳۹۶

نمودار ۱۰-۲- مقایسه متوسط هزینه خانوار با متوسط هزینه مناطق شهری در دهک‌های مختلف در سال ۱۳۹۷ (میلیون ریال)

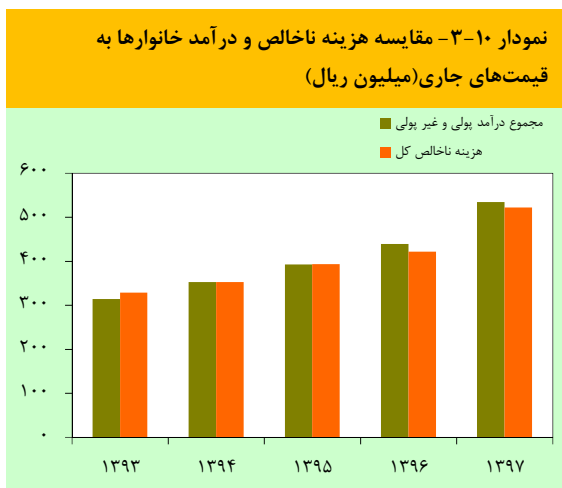
جدول ۱۰-۵- سهم گروه‌های مختلف هزینه در دهک‌ها در مناطق شهری در سال ۱۳۹۷ (درصد)

سهم متوسط	دهک ۱	دهک ۲	دهک ۳	دهک ۴	دهک ۵	دهک ۶	دهک ۷	دهک ۸	دهک ۹	دهک ۱۰
خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها	۲۷/۹	۲۹/۶	۳۰/۳	۳۰/۷	۳۰/۷	۳۰/۴	۲۹/۱	۲۸/۳	۲۶/۵	۱۸/۱
دخانیات	۱/۲	۱/۱	۰/۹	۰/۷	۰/۷	۰/۶	۰/۶	۰/۴	۰/۳	۰/۴
پوشاک و کفش	۱/۳	۱/۷	۲/۴	۲/۷	۳/۱	۳/۴	۳/۸	۳/۹	۴/۰	۳/۸
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها	۴۹/۸	۴۲/۶	۳۹/۹	۳۶/۷	۳۵/۱	۳۴/۴	۳۲/۷	۳۳/۱	۳۳/۴	۴۲/۱
لوازم، اثاث و خدمات مورد استفاده در خانه	۱/۷	۲/۴	۲/۹	۲/۸	۳/۲	۳/۲	۳/۷	۳/۸	۴/۳	۴/۵
بهداشت و درمان	۴/۱	۴/۸	۴/۱	۴/۹	۴/۹	۴/۹	۵/۸	۵/۶	۵/۷	۵/۸
حمل و نقل	۴/۰	۵/۴	۶/۰	۶/۴	۶/۷	۷/۳	۷/۹	۸/۱	۹/۷	۱۱/۸
ارتباطات	۲/۵	۲/۵	۲/۴	۲/۵	۲/۴	۲/۲	۲/۲	۲/۰	۱/۷	۱/۳
تفریح و امور فرهنگی	۰/۷	۰/۹	۱/۱	۱/۲	۱/۳	۱/۴	۱/۷	۱/۹	۱/۹	۲/۰
تحصیل	۰/۶	۰/۹	۱/۲	۱/۴	۱/۴	۱/۶	۱/۵	۱/۶	۱/۷	۱/۶
رستوران و هتل	۰/۵	۰/۸	۱/۰	۱/۳	۱/۴	۱/۷	۲/۱	۲/۳	۲/۶	۲/۲
کالاها و خدمات متفرقه	۵/۸	۷/۲	۸/۰	۸/۷	۹/۲	۸/۹	۸/۸	۹/۰	۸/۲	۶/۶

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

براساس گزارش نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری در سال ۱۳۹۷، سهم درآمدهای متفرقه خانوار شامل حقوق مستمری و بازنشستگی، درآمد اجاره‌خانه، یارانه، سود حاصل از سپرده‌های سرمایه‌گذاری، اوراق مشارکت و مواردی نظیر آن به ۲۴/۲ درصد رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ به میزان ۰/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

مقایسه متوسط درآمد (۵۳۴/۳ میلیون ریال) و هزینه (۵۲۱/۹ میلیون ریال) خانوارها در سال ۱۳۹۷ به قیمت‌های جاری نشان می‌دهد که بودجه خانوارها در این سال با مزاد مواجه بوده است.

در سال ۱۳۹۷، بررسی متوسط درآمد ناخالص خانوار براساس تعداد نفرات خانوار نشان می‌دهد خانوارهای ۴ نفره بالاترین میزان درآمد (۵۸۸/۷ میلیون ریال) را داشتند. این گروه از خانوارها حدود ۲۸/۱ درصد از کل خانوارها را شامل می‌شوند که بیشترین سهم به شمار می‌آید. بعد از این گروه، خانوارهای ۵ نفره با ۵۵۷/۸ میلیون ریال درآمد سالانه بیشترین رقم درآمد را به خود اختصاص دادند. سهم این گروه از کل خانوارها ۱۰/۱ درصد می‌باشد. بیشترین درآمد سرانه به خانوارهای یک نفره (۳۵۱/۵ میلیون ریال) اختصاص داشت؛ این گروه از خانوارها ۸/۰ درصد از خانوارها را شامل می‌شوند.

۱۰-۴- تحلیل هزینه خانوار به تفکیک استانی

بررسی متوسط هزینه ناخالص سالانه یک خانوار در مناطق شهری استان‌های مختلف کشور نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۷، استان تهران بیشترین و استان لرستان کمترین میزان هزینه را در میان استان‌های کشور به قیمت‌های جاری و ثابت ۱۳۹۵ داشته‌اند. متوسط هزینه یک خانوار در استان تهران به قیمت‌های جاری و ثابت به ترتیب معادل ۳/۲ و ۳/۳ برابر یک خانوار در استان لرستان می‌باشد. مقایسه نسبت مذکور با ارقام سال ۱۳۹۶ (هر دو ۲/۹ برابر) به‌نوعی نشان‌دهنده افزایش نابرابری توزیع درآمد در میان استان‌های کشور است.

در سال ۱۳۹۷، متوسط هزینه ناخالص به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ در تمام استان‌ها به استثنای سمنان، تهران و زنجان کاهش یافت. استان کهگیلویه و بویراحمد با ۲۳/۰ درصد، بیشترین کاهش و استان سمنان با ۴/۷ درصد، بیشترین افزایش هزینه واقعی را به خود اختصاص دادند.

بررسی بعد خانوار در بین استان‌های کشور نشان می‌دهد بیشترین رقم به استان سیستان و بلوچستان (۴/۲۱ نفر) و کمترین آن به استان گیلان (۲/۷۰ نفر) اختصاص داشته است. با در نظر گرفتن بعد خانوار، استان‌های تهران و خراسان شمالی به ترتیب بیشترین و کمترین هزینه سرانه را در میان استان‌های کشور به قیمت‌های جاری و ثابت داشته‌اند.

۱۰-۵- تحلیل درآمد خانوار

متوسط درآمد پولی و غیر پولی ناخالص خانوارها در سال ۱۳۹۷ با ۲۱/۶ درصد افزایش به ۵۳۴/۳ میلیون ریال (ماهانه ۴۴/۵ میلیون ریال) رسید. از این مقدار، ۶۷/۴ درصد درآمد پولی ناخالص و ۳۲/۶ درصد درآمد غیر پولی بود. قسمت عمده درآمدهای غیر پولی شامل ارزش اجاری مسکن است که میزان آن تحت تاثیر تغییرات قیمت در بازار مسکن بوده و معمولاً جریان نقدی برای خانوار به دنبال ندارد.

جدول ۱۰-۶- متوسط درآمد سالانه ناخالص یک خانوار در مناطق شهری به تفکیک گروه‌های درآمد (ده هزار ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۵		
۶۷/۴	۷۰/۶	۱۶/۳	۱۳/۹	۳۶۰۳۲/۹	۳۰۹۹۱/۹	۲۷۲۰۴/۹	درآمد پولی ناخالص
۸/۹	۱۰/۵	۲/۷	۹/۹	۴۷۲۸/۸	۴۶۰۲/۹	۴۱۸۷/۷	درآمد از مزد و حقوق - بخش دولتی و عمومی
۱۴/۴	۱۵/۳	۱۴/۰	۱۹/۷	۷۶۸۱/۷	۶۷۳۹/۶	۵۶۳۲/۴	درآمد از مزد و حقوق - بخش خصوصی (۱)
۱/۰	۱/۱	۰	۰	۵۵۷/۸	۴۶۶/۸	۴۷۶/۷	درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی (۲)
۱۶/۳	۱۶/۷	۱۸/۴	۱۱/۵	۸۷۱۲/۴	۷۳۵۷/۰	۶۵۹۶/۰	درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی
۲۴/۲	۲۴/۴	۲۰/۲	۱۵/۶	۱۲۹۰۶/۳	۱۰۷۳۴/۷	۹۲۸۷/۱	درآمدهای متفرقه
۲/۷	۲/۵	۳۲/۶	۶/۴	۱۴۴۶/۰	۱۰۹۰/۸	۱۰۲۴/۹	درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم
۳۲/۶	۲۹/۴	۳۴/۵	۷/۵	۱۷۳۹۵/۶	۱۲۹۳۵/۷	۱۲۰۳۲/۵	درآمد غیر پولی
۲۶/۰	۲۲/۳	۳۵/۸	۹/۲	۱۳۸۷۵/۶	۱۰۲۱۹/۵	۹۳۵۵/۴	ارزش اجاری مسکن شخصی (مالک‌نشین)
۶/۶	۶/۲	۲۹/۶	۱/۵	۳۵۲۰/۱	۲۷۱۶/۲	۲۶۷۷/۱	سایر (۳)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۶	۱۲/۰	۵۳۴۲۸/۵	۴۳۹۲۷/۶	۳۹۲۳۷/۳	مجموع درآمد پولی و غیر پولی ناخالص

۱- شامل درآمد از مزد و حقوق بخش تعاونی نیز می‌باشد.
 ۲- با توجه به اینکه تعداد خانوارهای نمونه دارای درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی بهینه نمی‌باشد، ارقام این گروه درآمدی قابل استناد نبوده و لذا از مقایسه آن با سال قبل از آن خودداری شده است.
 ۳- شامل برآورد ارزش اجاری مسکن در برابر خدمت و رایگان، ارزش کالاها و خدمات در برابر مزد و حقوق، رایگان (نه از خانوار دیگر) و تولید برای مصرف در خانه از محل کسب کشاورزی و غیر کشاورزی می‌باشد.

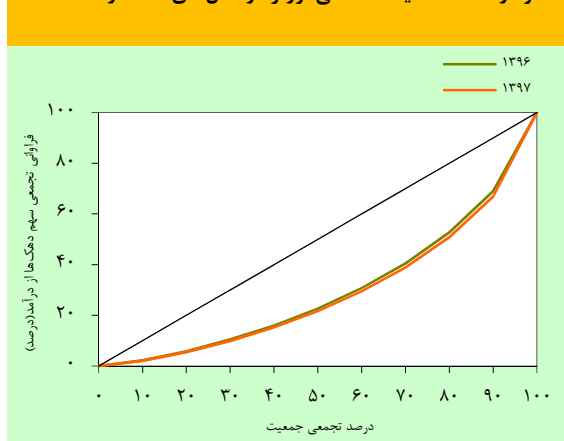
۱۰-۶- اندازه‌گیری و تحلیل نابرابری توزیع درآمد

در سال ۱۳۹۷، ضریب جینی به رقم ۰/۴۱۹۰ رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۴/۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال نسبت درآمد ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها از ۱۴/۰ برابر به ۱۵/۹ برابر افزایش یافت. سهم بیست درصد خانوارهای با درآمد بالا با ۱/۸ واحد درصد افزایش، از ۴۷/۴ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۴۹/۲ درصد در سال ۱۳۹۷ رسید. بررسی سهم دهک‌ها از کل درآمد در سال ۱۳۹۷ نشان‌دهنده کاهش سهم دهک‌های اول تا نهم و افزایش سهم دهک دهم در مقایسه با سال ۱۳۹۶ است. بنابراین وضعیت توزیع درآمد در این سال تنها به نفع بالاترین دهک درآمدی و به ضرر سایر دهک‌ها بوده است.

جدول ۱۰-۷- شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در مناطق شهری

سال		
۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۰/۴۱۹۰	۰/۴۰۰۸	ضریب جینی
۱۵/۲	۱۵/۹	سهم ۴۰ درصد خانوارهای کم‌درآمد (درصد)
۳۵/۶	۳۶/۷	سهم ۴۰ درصد خانوارهای با درآمد متوسط (درصد)
۴۹/۲	۴۷/۴	سهم ۲۰ درصد خانوارهای با درآمد بالا (درصد)
۱۵/۹	۱۴/۰	نسبت ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین خانوارها (برابر)

نمودار ۱۰-۴- مقایسه منحنی لورنز در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۶

۱۰-۷- تامین اجتماعی

۱۰-۷-۱- تامین اجتماعی حمایتی

در سال ۱۳۹۷، تعداد کل افراد مورد حمایت کمک‌معیشت‌بگیر کمیته امداد امام خمینی (ره) معادل ۴۲۶۶ هزار نفر بود که نسبت به سال قبل از آن ۵۲/۶ درصد (معادل ۱۴۷۱ هزار نفر) افزایش داشت. به نظر می‌رسد افزایش شدید سطح عمومی قیمت‌ها و کاهش قدرت خرید بسیاری از خانوارها، منجر به افزایش قابل ملاحظه تعداد افراد کمک‌معیشت‌بگیر در این سال شده است. بر همین اساس و در راستای هدف کاهش فقر مطلق مصرح در تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

تامین اجتماعی با ۱/۴ درصد افزایش به ۴۳/۰ میلیون نفر رسید. از کل افراد تحت پوشش، ۶/۵ میلیون نفر مستمری‌بگیر و سایرین تحت پوشش خدمات بیمه‌ای صندوق بودند.

در سال ۱۳۹۷، تعداد بازنشستگان اصلی صندوق تامین اجتماعی به ۱۹۲۶/۵ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۹/۰ درصد رشد داشت.

سازمان بیمه سلامت ایران که تحت پوشش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است، کارکنان دولت و افراد تحت پوشش آنان، روستاییان و سایر اقشار را در مقابل هزینه‌های پزشکی بیمه می‌کند. در سال ۱۳۹۷، تعداد افراد تحت پوشش سازمان بیمه سلامت ایران معادل ۴۱/۳ میلیون نفر بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۰/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این تعداد، ۲۰/۰ میلیون نفر تحت پوشش صندوق روستاییان، ۱۳/۹ میلیون نفر مشمول بیمه سلامت همگانی، ۵/۴ میلیون نفر زیر نظر صندوق کارکنان دولت، ۰/۵ میلیون نفر تحت عنوان بیمه ایرانیان و بقیه به‌عنوان سایر اقشار از خدمات سازمان بیمه سلامت ایران بهره‌مند شدند. تعداد افراد تحت پوشش صندوق روستاییان و بیمه ایرانیان در سال ۱۳۹۷ در مقایسه با سال قبل از آن افزایش و سایر صندوق‌ها کاهش داشته است.

۱۰-۷-۳- بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر عهده‌دار بیمه کشاورزان و سایر اقشار روستایی است. براساس قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی، برخورداری از مزایای این صندوق به‌صورت اختیاری طراحی شده است؛ به همین دلیل، گسترش آن از طریق فعالیت‌های کارگزاری صورت می‌گیرد. در سال ۱۳۹۷، تعداد کل کارگزاری‌ها به ۱۸۶۲ مورد رسید که در مقایسه با سال قبل از آن (۱۸۸۰ کارگزاری) حدود ۱/۰ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۹۷، میزان کمک و سهم مصوب دولت در صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر با ۹/۶ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۵۰۳۰ میلیارد ریال رسید که ۷۲/۸ درصد آن تخصیص یافت.

کشور^(۱)، مستمری پرداختی سرانه به مددجویان معیشت‌بگیر به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵ در مقایسه با سال قبل از آن به میزان ۱۱۱/۳ درصد افزایش داشت.

۱۰-۷-۲- تامین اجتماعی بیمه‌ای

نظام تامین اجتماعی بیمه‌ای توسط صندوق تامین اجتماعی، سازمان بیمه سلامت ایران^(۲) و در برخی موارد صندوق‌های مستقل در کشور برقرار می‌شود. براساس آمار سال ۱۳۹۷، صندوق تامین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت ایران در این سال در مجموع ۸۴/۲ میلیون نفر را تحت پوشش داشتند. این تعداد بیمه‌شده در مقایسه با سال ۱۳۹۶ به میزان ۰/۸ درصد افزایش داشت. عضویت هم‌زمان در دو صندوق و پرداخت چند حق بیمه برای برخورداری از مزایای هم‌زمان بازنشستگی توسط یک نفر، در بالا بودن نسبی تعداد افراد بیمه‌شده در مقایسه با جمعیت کل کشور موثر بوده است. انتظار می‌رود با برقراری سامانه‌های الکترونیکی و صدور بیمه‌نامه براساس کد ملی، خطاهای آماری ناشی از برخورداری افراد از چند طرح بیمه‌ای در محاسبه کل افراد بیمه‌شده کاهش یابد.

صندوق تامین اجتماعی، کارگران و کارمندان تحت پوشش قانون کار را از طریق طرح‌های مشارکت اجباری و افراد خویش‌فرما را از طریق ترتیبات قراردادی تحت پوشش خدمات این صندوق قرار می‌دهد. تعداد بیمه‌شدگان اصلی صندوق تامین اجتماعی در سال ۱۳۹۷ به ۱۴/۰ میلیون نفر رسید که نسبت به سال ۱۳۹۶ معادل ۰/۳ درصد افزایش داشت.

در سال مورد بررسی، با احتساب کل بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران اصلی و تبعی، کل افراد تحت پوشش صندوق

۱- در جدول ذیل تبصره ۱۴ قانون بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور در بخش مصارف هدفمندی، برای کاهش فقر مطلق خانوارهای هدف از طریق افزایش پرداخت به خانوارهایی که درآمد آنها کمتر از خط حمایتی کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور می‌باشد در مجموع مبلغ ۷۰ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شد.

۲- براساس ماده ۳۸ قانون برنامه پنجم توسعه کشور و به منظور تجمیع منابع مالی سلامت، رفع هم‌پوشانی بیمه‌های درمانی، برقراری عدالت اجتماعی در بخش سلامت، تامین پوشش کامل بیمه سلامت، یکسان‌سازی سیاست‌ها و روش‌های اجرایی در حوزه بیمه سلامت، تشکیل امور مراکز طرف قرارداد، تشکیل پرونده سلامت، فعال‌سازی نظام ارجاع و پزشک خانواده و کاهش سهم مردم از هزینه‌های درمان به ۳۰ درصد، سازمان بیمه سلامت ایران از سال ۱۳۹۱ تشکیل و کلیه وظایف سازمان بیمه خدمات درمانی به این سازمان محول گردید.

جدول ۱۰-۸- تعداد کارگزاری‌ها و بیمه‌شدگان صندوق بیمه

اجتماعی روستاییان و عشایر

درصد تغییر	سال		بیمه‌شدگان اصلی (هزار نفر)
	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
-۳۷/۰	۱۰۳۰/۱	۱۶۳۶/۴	
-۱/۰	۱۸۶۲	۱۸۸۰	تعداد کارگزاری‌ها

ماخذ: صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر

در سال ۲۰۱۸، نرخ با ۰/۹۵۴ بیشترین رقم شاخص توسعه انسانی را دارا بود. بر اساس رقم شاخص، کشور ایران در گروه کشورهای با رتبه توسعه انسانی بالا قرار دارد.

چنانچه اثر نابرابری توزیع امکانات در شاخص‌های مرتبط با شاخص توسعه انسانی نیز مورد توجه قرار گیرد و شاخص توسعه انسانی تعدیل شده بر اساس نابرابری‌ها محاسبه گردد، شاخص توسعه انسانی نرخ به رقم ۰/۸۸۹ کاهش خواهد یافت و همچنان رتبه اول را در بین کشورها خواهد داشت. در این سال برای کشور ایران در خصوص شاخص مذکور رقم ۰/۷۰۶ اعلام شده است.

۱۰-۸-۲- برخی شاخص‌های توسعه انسانی

بنا بر گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۹، شاخص امید به زندگی در بدو تولد برای زنان و مردان ایرانی در سال ۲۰۱۸ به ترتیب ۷۷/۷ و ۷۵/۴ سال بود که هر دو شاخص از متوسط کشورهای جهان (به ترتیب ۷۴/۹ و ۷۰/۴ سال) بالاتر می‌باشد. شاخص عدم تعادل جنسیتی شرایط نامساعد زنان را در سه بعد سلامت جنسیتی، توانمندی و بازار کار در نظر می‌گیرد و نشان می‌دهد که کاهش در توسعه انسانی به نابرابری بیشتر زنان و مردان در دستیابی به ابعاد مذکور می‌انجامد. اندازه این شاخص بین صفر (حالت برابری کامل زنان و مردان در میزان دسترسی به ابعاد مذکور) و یک (نابرابری کامل) متغیر می‌باشد.

مطابق گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۹، شاخص عدم تعادل جنسیتی کشور ایران در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۴۹۲ بود که در مقایسه با رقم شاخص در سال ۲۰۱۷ (معادل ۰/۴۶۱) نامناسب‌تر شده است. بر این اساس، رتبه ایران در سال ۲۰۱۸ در میان ۱۶۲ کشور جهان که اطلاعات لازم را دارا بودند، ۱۱۸ بود. کشورهای سوئیس، دانمارک و سوئد رتبه‌های برتر را در شاخص مذکور دارا بودند؛ به عبارت دیگر، کشورهای مذکور کمترین میزان عدم تعادل جنسیتی را دارا هستند.

سهم زنان از صندلی‌های مجلس نیز یکی دیگر از شاخص‌های محاسبه شده در این گزارش است. بر این اساس، سهم زنان ایران در سال ۲۰۱۸ از صندلی‌های مجلس ۵/۹ درصد

تعداد بیمه‌شدگان صندوق مزبور در سال ۱۳۹۷ به ۱۰۳۰/۱ هزار نفر رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۶ معادل ۳۷/۰ درصد کاهش داشته است. کاهش چشمگیر آمار بیمه‌شدگان به دلیل تغییر ساختار آمادگی و تفکیک بیمه‌شدگان فعال و غیر فعال بوده است.

۱۰-۸-۱- شاخص‌های توسعه انسانی^(۱)

۱۰-۸-۱- شاخص توسعه انسانی کشور

بر اساس گزارش دفتر برنامه عمران سازمان ملل متحد^(۳) در سال ۲۰۱۹، شاخص توسعه انسانی کشور ایران در سال ۲۰۱۸ به رقم ۰/۷۹۷ رسید که در بین ۱۸۹ کشور رتبه ۶۵ را کسب نمود. بر اساس گزارش مذکور، بعد از گذشت ۲۹ سال از اولین گزارش توسعه انسانی در سال ۱۹۹۰، بیشتر کشورها پیشرفت معنی‌داری را تجربه کرده‌اند.

در این سال متوسط شاخص توسعه انسانی در کشورهای با سطح توسعه انسانی بسیار بالا که ۶۲ کشور را شامل می‌شود، رقم ۰/۸۹۲ بود که در مقایسه با رقم سال ۲۰۱۷ (معادل ۰/۸۹۰) نشان‌دهنده ارتقای سطح توسعه انسانی کشورهای مذکور است. متوسط شاخص برای کل جهان در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۷۳۱ بود که نسبت به سال ۲۰۱۷ به میزان ۰/۰۰۲ واحد افزایش داشته است. بر اساس این گزارش، سطح توسعه انسانی کشورها به چهار دسته بسیار بالا، بالا، متوسط و پایین تقسیم می‌شود. کشورهای با رتبه توسعه انسانی بین ۰/۷۰۰ تا ۰/۸۰۰ از جمله کشورهای با سطح توسعه انسانی بالا می‌باشند.

۱- برگرفته از گزارش توسعه انسانی (HDI) سال ۲۰۱۹
۲- United Nations Development Program (UNDP)

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۷

بود که در مقایسه با سال ۲۰۱۷ تغییری نداشته است. شاخص مزبور در کشور ترکیه ۱۷/۴ درصد، عراق ۲۵/۲ درصد، افغانستان ۳۱/۵ درصد بود. آمریکا ۲۳/۶ درصد، عربستان ۱۹/۹ درصد و آلمان ۲۷/۴ درصد

جدول ۱۰-۹- شاخص توسعه انسانی در ایران

متوسط نرخ رشد سالانه HDI(درصد)		سال				
۲۰۱۰-۲۰۱۸	۲۰۰۰-۲۰۱۰	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۰	۲۰۰۰
۰/۶۸	۱/۳۰	۰/۷۹۷	۰/۷۹۹	۰/۷۹۹	۰/۷۵۶	۰/۶۷۱

ماخذ: گزارش توسعه انسانی ۲۰۱۹